

TÜRKİYE'DE GÜNÜMÜZ MÜZİK KÜLTÜRÜ ÜZERİNE BİR İNCELEME
A RESEARCH ON NOWADAYS MUSIC CULTURE IN TURKEY

Yrd. Doç. Dr. Sıtkı AKARSU

Kastamonu Üniversitesi, Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi, Müzik Bilimleri Bölümü,
Kastamonu/ Türkiye

ÖZ

Müzik bir toplumun, milletin en temel ve en önemli varlıklarından birisidir. Taşıdığı sesler, ritimler, melodi yapıları ve ezgi kalıpları ile o toplumun geçmişi hakkında bilgiler sunar. Sadece müziksel öğelerin değil, diğer kültürel unsurların da taşınmasına yardımcı olmaktadır. Günümüzde değişen dünyaya ayak uydurmak zorunda kalan müzik kültürümüz, geçmişin izlerini yavaş yavaş kaybetmekte, popüler akım rüzgârının önüne maalesef geçememektedir. Mevcut müzik kültürü özden uzaklaşan yapısı ile Türk müziği özelliğini kaybederek, taklit ve görsel materyallerin bir parçası haline gelmiştir. Temel müzik kültürümüz olan halk müziği ve sanat müziği eserlerindeki melodi ile söz kalitesini taşıyan yapıtlar, günümüzde artık icra edilmemektedir. Yeni eserler 4-5 ses arasında dolaşan, slogan niteliğindeki dört mısralı sözlerin, 2/4'lük ritimlerin içinde kaybolduğu bir kargaşaya dönüşmüştür. Bunun yanında, bu eserler medya kuruluşlarının sundukları video klipleri ile beraber servis edilmekte ve müzikten çok görsel öğeler kullanılarak, belirli mesajlar verilmeye çalışılmaktadır. Bu çalışmada günümüz müzik kültürünün müzikal kalitesi, eğitim ortamlarındaki ve medyadaki potansiyeli özgün bir şekilde incelenmeye çalışılmıştır. Bu doğrultuda kendi müzik kültürümüzü koruyabilmek adına, eğitim kurumlarında ve müzik yayını yapan medya organlarında belirli önlemler alınması yönünde bazı önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Müzik, Kültür, Medya, Eğitim.

ABSTRACT

The music is one of the most basic and most important assets of a society and a nation. About the history of that community presents information with sounds, rhythms, melody structures and melodic patterns. It helps to carry the not only musical items but also other cultural elements. Today our music culture has to adapt to the changing world, slowly losing traces of the past and unfortunately it does not pass of popular current wind. Current music culture has become a part of imitation and visual materials by losing its Turkish music feature with the structure moving away from the self-structure. Today are not exercised works carrying quality melody and words in the Turkish folk music and art music that our basic music culture is ours. New works has turned into a confusion lost in 2/4 rhythms, 4 line sentence in the sense of a slogan and circulating between 4-5 sounds. Besides, these works served with video clips offer of media organizations and is studied to be given specific messages using visual elements a lot of music. In this study originally has been tried to be examined musical quality, potential in educational settings and the media of contemporary music culture. In this direction have been made some suggestions in the media listening to music and at educational institutions to take certain precautions the name of protecting our own music culture.

Keywords: Music, Culture, Media, Education.

1. GİRİŞ

İnsan, yaşayan canlılar arasında mevcut potansiyelini, aklı ile kontrol edebilme yetisine sahip olan bir varlık olarak tanınır. 70-100 bin yıllık (Çimen, 2015: 11) bir geçmişin sayfalarında hüküm sürmüş olan bu canlı, sadece aklı ile değil duyguları ve hisleri ile de diğer canlılardan hep bir adım önde olmuştur. Gördüğü, duyduğu her şeyi anlamlandırmasının yanı sıra görmediği, duymadığı bazı şeyleri de kendi dünyasında anlamlı kılmış, var saymıştır.

Ruh ve bedeninsiz bir bütünlüğü olan insan, varlığını bedenine yokluğunu ise ruhuna borçludur. Beden görünenin, ruh da görünmeyenin muhatabıdır. Bu eşsiz ve anlamlı buluşma insanın hayat hikâyesini yazar.

Beden ve ruhun birlikteliğinin gücü ve uyumu bu hikâyenin satırlarını belirleyici bir unsur taşır. Ama şu da var ki, insan kendi hikâyesini yazamaz ise, hayatını hep başkalarının hayat hikâyelerini okuyarak geçirir.

İnsanların belirli özellikleri ve yapıları vardır. İnsanlar bir araya gelerek toplumları oluşturduğu için toplumların da buna benzer bazı özellikleri mevcuttur. Bir toplumun özellikleri nüfusu, ortak bir coğrafi mekânı, kültürel özellikleri ve insanlar arasında düzenli karşılıklı ilişkiler olarak belirlenmiştir. Bunların en köklü, en derin olanı tabiki kültürdür. Coğrafyanız veya nüfusunuz değişse de kültürünüz değişmez. Onu taşırsınız, yaşatırsınız.

Kültür, toplumların yediği, içtiği, giydiği, söylediği, çaldığı ve buna benzer birçok öğeyi kapsar. Bunların ilk oluşumlarına gidebilmek elbette zordur. Ama bugün halen toplumların yaşayan ve yaşatılan kimlikleri haline gelmiştir. Her birey yaşatmasa da o toplumun az veya çok bir bölümü tarafından bu unsurlar yaşatılmaktadır.

Kültür kavramının barındırdığı her öğenin gelecek kuşaklara aktarılması için toplumlar belirli önlemler alır. Eğitim programlarına, etkinliklerine ve buna benzer uygulamaların içerisine bu değerleri dâhil eder. Bunlardan birisi de müzik kültürüdür. Müzik kültürü temelde bir ulusun, bir toplumun çaldığı ve söylediği tüm müziksel öğeleri ifade etmektedir. Yani ezgi yapısına, ritmine ve müziğin diğer bir unsuru olan sözlerine ait tüm özellikler, müzik kültürünün kıymetli parçalarıdır.

İnsanoğlu sesin keşfedilmesinden, bugünkü büyük orkestra partilerinin yazılmasına kadar geçen zaman içerisinde müziği hep duyguların ifadesi olarak kullanmıştır. Yaşadığı içsel olayları anlatmanın, dışa vurmanın en kolay yolu olarak görmüştür. Gerçekte de müzik öyledir. Farklı dillerde yazılsa da aynı dilde okunur.

Müzik, en kısa tanımı ile insanların duygu, düşünce ve hislerini anlattığı ulusal ve evrensel dildir. Her ulusun kendine ait bir müzik kültürünün olmasına ilaveten evrensel alanda da ortak bir müzik dili ve kültürü vardır. Ulusların tarihi geçmişleri içerisinde sesler, melodiler ve ritimler şekillenmiş, günümüze kadar ulaşmıştır. Genel anlamda toplumların müzik kültürünü incelediğiniz zaman bu unsurların her millette belirli kalıpları, özellikleri barındırdığını görürsünüz.

2. KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Türk Müzik Kültürünün Oluşum Dönemi

Türk müziğinin köklerine indiğinizde ozanlar ve âşıklar vardır. Eserlerinde Türk kültürünü işlemişlerdir. İşlenen öğeler Türk halkının değerler dizgesinin bir görüntüsüdür (Budak, 2000: 21). Türk müziği tarihinde ilk olarak Orta Asya'da Altaylardaki (MÖ. 3000-700) kalımlardan elde edilen bilgilere rastlanmaktadır (Görgülü, 2015: 10). Altaylılar göçebe yaşam biçimi, coğrafi şartların zorlukları gibi olayları ve durumları davul ritimleri ile birlikte küçük ezgi kalıplarını kullanarak ifade etmeye çalışmışlardır. O dönemde ilk başlarda iki perde üzerine kurulu olan müzik kültürü zamanla 4 perdeye, sonra da 5 perdeye kadar genişlemiştir. Altay Türkleri Şamanizm insanına mensup olduğu için Şaman müziğinin kültürel özelliklerini kullanmış ve yansıtmışlardır.

Daha sonra Hunlar döneminde askeri müzik takımı olan Tuğ Takımının kurulması, “yuğ” ve “sagu” olarak adlandırılan ağıtların okunması ile Türk müziği kültürü yapı olarak şekillenmeye başlamıştır. Göktürkler döneminde ise halk ve saray müziğinin ayrılması, beş perdeden altı ve yedi perdeye uzanan bir diyaazonun kullanılması ve sözlü müzik ile çalgı müziğinin ayrılması gibi değişiklikler olmuştur. Uygurlarda ses aralığı 8 perdeye ulaşarak modal bir özellik kazanmış; arp, ut(pipa), dutar ve sıbızgu gibi değişik enstrümanlar müzik kültürüne dahil edilmiştir. Karahanlılara bakıldığında halk kültüründe kopuz ile şarkı söylemeye karşın, aydın kesimde tambur ile şarkıların seslendirilmesi ve perde sayısının artması ile müziklerin makamsallaştığı görülür. Selçuklu döneminde artık halk müziği ve sanat müziği arasındaki farklar belirginleşmeye başlamıştır. Türk müziğinin şöhretli dönemi olan Osmanlı imparatorluğunda müzik eğitiminin başlaması, dini musikinin şekillenmesi gibi önemli gelişmeler yaşanmıştır. Türk müziği kültürü şekillenerek birçok nota sistemi geliştirilmiş, makamlar meydana getirilerek eserler bestelenmiş ve Cumhuriyet dönemine kadar önemli bir süreç geçirmiştir (Görgülü, 2015: 22). Cumhuriyet döneminin kısa bir zaman dilimi öncesi ve sonrasında batılılaşma hareketlerinden Türk müziği de etkilenmiş, değişime zorlansa da günümüze kadar hayatta kalmayı başarmıştır.

Altaylardan 2 perde ile yolculuğuna başlayan Türk müziği kültürümüz, bugün Geleneksel Türk Sanat Müziğinde 53 komalı, Halk Müziğinde de 17-24 perdeli zengin bir ses sistemi ile kültür seyahatine (Teorik olarak) devam etmektedir. Bir oktavda bulunan bu kadar perde ile elbette ki birçok makam oluşturulmuş ve bu makamlarda eserler yazılmıştır. Türk müziği kültürünün bu seviyelere ulaşmasında sarayın ona ev sahipliği yapmasının büyük katkısı vardır. Türk müziğini genel olarak 2 başlık altında toplayabiliriz. Bunlar Geleneksel

Türk Halk Müziği ve Geleneksel Türk Sanat Müziği'dir. Bugün Türkiye'de icra edilen müzik kültürüne bakıldığında ise başlık sayısını belirleyemediğimiz bir liste karşımıza çıkmaktadır. Bunun sebebini ve adını hemen yozlaşma olarak koyup infaz etmek de aslında doğru bir hareket değildir. İlk bakışta küreselleşen dünyanın toplumsal yapıları etkilemesi olarak değerlendirmek ve süreci etkileyen değişkenlere temkinli yaklaşmak daha yerinde olacaktır.

3. TARTIŞMA

3.1. Günümüz Türk Müziği Kültürü

İnsanlar doğumdan sonra yaşadıkları dünyayı tanırken, aslında süreç içerisinde kendisini de keşfedip belirli özellikleri kazanmaya başlar. Fitrat gereği her insanın iç dünyasında bir yere veya bir şeye ait olma; herhangi bir nesneye veya subjeye ilgi duyma gibi soyut ihtiyaçları vardır. Kendi kişiliğini ve benliğini oluştururken, anlamlı kıldığı olgular bu ihtiyaçları karşılar bir nitelik kazanmaya başlar. Beden ve ruhun birleşimi olan insan acıktığında beynin sinyallerine cevap vermek için nasıl ki yemek yiyip gıda alıyor ise, bazen de anlamsız gelen, sebebi bilinmeyen bir iç sıkılımasına bağlı olarak ruhun acıktığını anlayarak bu doyurucu içsel ve soyut gıdaları alma eğilimi gösterir. Bu gıdalardan birisi de müziktir.

Günümüzün yaşam tarzı geçmişe kıyasla değerlendirildiği zaman elbette ki farklı bir yapıya büründüğü görülür. İnsanların günlük yaşantıları içerisindeki tutumlar, değerler, hayata bakış ve algılayış biçimleri belirli değişkenlerin etkisi ile kısmen veya tamamen değişime uğramıştır. Bunların arasında kültürel öğeler de vardır.

Kültür kavramının içeriğinin bir bölümünü oluşturan müzik, insanoğlunun var olduğu günden beri ihtiyaç duyduğu, kendisine ait duyguları anlatma biçimi olarak gördüğü, zaman zaman ruhsal acıkların doyurucu gıdasına dönüştürdüğü bir haz frekansıdır. Oluşumunda bulunan ses, söz ve ritim unsurları ile insanlara ulaşmaya, ihtiyaç duydukları o ilgi odalarını doldurmaya çalışır. Kimi insanlar sadece sözden, kimileri ritimden veya seslerden haz alırken, kimi insanlarda müziği bir bütün olarak algılayıp tüm öğelerini bir arada duymaktan hoşlanır. Bu durum dünyadaki insanların farklı yapılarda olduğunu gösterir ki, bunu yadırgamamak gerekir. Her bireyin hoşlandığı müzik tarzı farklı olabilir. Fakat özgürlüğün, başkalarına zarar verdiği noktada bittiğini söylediğimiz gibi, yapılan müziğin de toplumsal boyutta hassas olsa da bir sınırı olduğunu belirtmek gerekir.

Yaşadığımız çağda dünyanın farklı ülkelerinde farklı müzik kültürleri oluşmuş, birçok ses siteminin, ritimlerin, modların(makam) ve enstürmanların gelişmesine ortam sağlamıştır. Tabiki bu müziksel öğeler sadece ülke sınırları içerisinde kalmamış, toplumlar arası belirli amaçlara yönelik olan diyaloglar neticesinde, başka toplumların müzik kültürleri içerisine de girmiştir. Bu etkilenmelerin olmasına rağmen yine de her toplumun müzik kültürü için temel özellikler niteliğinde söylenecek şeyler vardır.

Türkiye'de günümüz müzik kültürünün çok sade bir yapıya sahip olduğunu söylemek zordur. Cumhuriyet dönemine kadar Halk Müziği, Sanat Müziği ve Batı müziği(Batılılaşma hareketleri neticesinde oluşan müzik) başlıkları altında kısaca ifade edebilmek te yaşadığımız dönem içerisinde bu kadar sade ve net başlıklar koymamız zorlaşmaktadır. Teoride her ne kadar bu üç başlığı kullansak ve eğitim ortamlarında bu müzik türlerini kazandırmaya çalışsak ta icrada ve yaşayan müzik kültürü içerisinde bunları aşan bir yapının olduğu aşikârdır.

Müzik kültürü bir toplumun ortak değeri olsa da farklı kesimlerinde çeşitli özellikleri içerisinde barındırabilir. Türkiye'de de durum böyledir. Doğusu ve batısı ile kuzeyi ve güneyi ile çok farklı karakterleri, müziği ile yansıttığı görülür. Tarihinin, geçmişinin derinliği, etnik yapıların farklılığı, eski ipek yolunun aslında halen kullanılan kültür şeridi olması sebebi ile ülkemiz birçok kültürel öğenin yanı sıra değişik müziksel unsurları da yaşatmaktadır. Kuzey kesimi kısa bir hat olmasına rağmen Rize, Artvin'de başlayan tulum yolculuğu Trabzon'da kemençe ile devam edip, Samsun, Sinop'ta bağlama ile soluklanır. Hemen yanı başında Kastamonu'da davul, zurnayı hatta kemaneyi(klasik kemençe, tırnak kemençe) görürsünüz. Kuzeydeki müzik kültürü böyle iken güneyde davul zurnalı halaylar; doğuda 6/8'lik tar ve nağaralar(Azeri ritim çalgısı); egede ise ağır zeybeklerin işlendiği zurnalar vardır. Daha spesifik örnekler olsa da konumuzun içeriği, günümüz Türk müziği kültürü olduğu için günümüzdeki yapı ve oluşum, birkaç başlık altında değerlendirilmeye çalışılacaktır.

Yapılan bu çalışmada, Türkiye'de mevcut müzik kültürü, eğitim ortamlarındaki ve medyadaki müzik kültürü olarak incelenmeye çalışılacaktır.

3.1.1. Eğitim Ortamlarındaki Müzik Kültürü

Eğitimin temel hedeflerinden birisi de kültürel aktarımı sağlamak, gelecek kuşaklara kendi değer yargılarını kazandırmaktır. Bu bağlamda eğitim programları hazırlanırken hedeflenen kazanımlar ilgili branşların öğretim

programlarına yerleştirilir. Müzik kültürüne ait olan unsurlar da bu şekilde müzik öğretim programlarına konmaktadır.

Müzik öğretim programı içerisinde bulunan hedeflere ulaşmak için dersin kuramsal bilgilerinin yanı sıra çalgı eğitimi ve şarkı öğretimi etkinlikleri de gerçekleştirilmektedir. Kuramsal bölümlerde hem dünya müzik kültürü hakkında hem de ulusal müzik kültürünün içeriği hakkında bilgiler, öğrencilere kazandırılmaya çalışılmaktadır. Çalgı eğitimi ve şarkı öğretimi etkinliklerinde ise kendi ulusal müziklerinden belirlenen eserler ile bireylere öz müzik kültürleri öğretilmektedir. Teoride ve hazırlanan programların hedeflerinde hal böyle iken ifa ve uygulamalarda durum değişmektedir. Hazırlanan müzik öğretim programlarına konan örnek eserler, Geleneksel Türk Halk Müziği ve Türk Sanat Müziği örnekleridir. Fakat eserler programa konarken bizim öz müzik kültürümüze ait makamsal özellikleri taşıyacak şekilde değil de batı normundaki majör veya minör diziler şeklinde konulmaktadır (Akarsu, 2014: 82). Kendi makamlarımızı yansıtılabileceğimiz komalı ses sistemine uygun bir enstrüman olmadığı gerekçesi öne sürülse de haklı bir gerekçe olmadığı düşünülmektedir. Tampere ses sistemine sahip olan okul çalgıları(blok flüt, melodika) ile türküler seslendirilmeye çalışılmaktadır. Bu şekilde öğretilen eserler ile Türk müziği kültürünün yaşatılacağını söylemek zordur.

Okullarımızın çoğunda tenefüs zillerinin yabancı müziklerden seçildiği görülmektedir. Her gün ders aralarında çalan bu müzikler ile yine kendi müzik kültürümüze hizmet ettiğimiz söylenemez. Aslında belki de bu durumu fırsata çevirip günlük 7-8 defa ders aralarında çalan bu müzikleri, kendi müziklerimizden seçerek, çocukların müzik kulaklarında halk müziği ve sanat müziği eserlerinin Türk müzik kültürü adına bir temel oluşturmasını sağlayabiliriz.

Müzik öğretmenliği eğitimi sürecinde müzik öğretmenliği mesleği gerekli bilgi, beceri ve yeterliliklerin kazanımı döneminde oldukça önemli bir süreçtir(Kılıç, 2017: 504). Lisans düzeyindeki eğitim kurumlarımıza da baktığımız zaman müzik öğretmeni yetiştiren bölümlerin müfredatları içerisindeki derslerin birçoğu batı müziği ve seçilen bireysel çalgıların da çoğu yine batı müziği sazlarıdır veya bu sazlarda batı tekniği ve eğitimi verilmektedir(Ör. Keman). Eğitim Fakülteleri Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Öğretmenliği A.B.D'nda 2006 yılı itibari ile Bireysel Çalgı 1-2-3-4-5-6-7 ve Bireysel Çalgı Öğretimi dersinde şan, keman, viyola, viyolonsel, yan flüt, bağlama, gitar eğitimi verilmektedir. Bu bölümlerden mezun olup atanan bir öğretmen de çalıştığı okulda öğreteceği şarkıları ve türkülerini kendi enstrümanı ile eşlik ederek öğreteceği için yine batı müziği ses sistemine uygun olarak eserleri öğretmeye çalışacaktır.

3.1.2. Medyadaki Müzik Kültürü

Sanayi devrimi neticesinde teknolojinin hayatımıza girmesi ile birlikte, günlük yaşantımızda ihtiyaç duyduğumuz birçok şeyin üretimi veya tüketimi noktasında teknoloji, varlığını ve egemenliğini hep hissettirmiştir. Kullandığımız birçok ürün, teknoloji ile üretilmiş ürünlerdir. Teknoloji, hayatımızda kullanacağımız ürünleri sağladığı gibi bütün insanların dünyada meydana gelen bütün olaydan haberdar olacağı bir medya ağı da oluşturmuş, bu yapıları toplumsal kurumlar haline getirmeyi başarmıştır. Her ulusun kendi sınırları içerisinde bir medya kitlesi olduğu gibi uluslararası yapıda olan küresel medya diyebileceğimiz bir oluşum da mevcuttur.

Teknoloji sayesinde üretilen ürünler hayatımızda bize zaman, para ve iş gücü olarak kolaylık sağlar. Yani teknoloji hayatımızı kolaylaştıran bir özelliğe sahiptir. Peki, hep hayatımızı kolaylaştırıp, bizlere konforlu bir yaşam mı sunar? Bu konu yıllardır tartışılan ve gelecekte de tartışılmaya devam eden bir mesele olacaktır. Tartışmalı olan teknoloji ürünlerinin içerisine kısaca medya diyebileceğimiz kitle iletişim araçları da girmektedir hatta belki de liste başı olmayı başarmıştır. Bugün televizyon, radyo ve internetin oluşturduğu bu üçgen sayesinde sadece dünyada olup biteni değil, uzaydaki mevcut sistemi ve meydana gelen tüm olayları anında öğrenebiliyoruz. Bu araçlar vasıtası ile haber almanın yanında ihtiyacınız olan bir ürünü satın alma, müzik dinleme, spor aktiviteleri gibi insan hayatına dair her şeye ulaşmanız da mümkün.

Gazete, dergi, radyo, televizyon, internet gibi kitle iletişim araçlarının tümü olarak görülen medyada, ulusal ve uluslararası düzeyde müzik yayınları da yapılmaktadır. Her ulus bu iletişim ağını kendi müzik kültürünü duyurabileceği bir platform olarak kullanmayı düşünmektedir. Ülkemizde de radyo, televizyon ve internet üzerinden belirli müzik yayınları yapılmaktadır. Günümüzde medyada yapılan müzik yayınlarından sadece radyoda yapılanları ses olarak yapılmakta, televizyon ve internet üzerinden yapılan müzik yayınları da görüntü ve sesi bir arada sunmaktadır. Radyonun ilk çıktığı yıllardaki dinleme oranları, televizyon ve internetin daha yaygın hale gelmesi nedeni ile bu platformda yayın yapan müzik kanalları daha çok izlenmekte, dolayısı ile müzik kültürümüzün oluşum sürecinde görüntü ve ses bir arada beraberce bu yapıyı oluşturmaktadır.

Türkiye’de gerek televizyondaki müzik kanallarında gerekse internette yayımlanan kliplerdeki müzikler, yapı olarak yani söz, melodi ve ritim özellikleri bakımından Türk müziğini ve köklü kültürünü yansıtır bir nitelik taşımamaktadır. Radyo dönemlerinde ve öncesinde kulağa hitap eden müzik, artık duyu organlarımızdan göze hitap eden bir nitelik kazanmıştır. Hazırlanan eserlerin belirli bir senaryosu dâhilinde çekilen videoları sayesinde, şarkıcılar ve okudukları şarkılar tanıtılarak reklamları yapılmaya çalışılmaktadır. Önceleri belirli bir konuya bağlı olan bu video yayınları, artık sadece dans eden mankenlerin yer aldığı bir podyum gösterisine dönüşmüştür. Neredeyse yayımlanan tüm müzik kliplerinde hedeflenen şey görsel öğeler ve onların sundukları mesajlardır. Müzik ve onun nitelikleri ikinci plana bırakılmıştır. Şarkının sözlerindeki konu ile klip videolarındaki konuların ve senaryoların hiçbir bağlantısı bulunmamaktadır. Sadece şarkının ritmi ile dans edilmekte, eserin sözleri ve melodisi onun gölgesinde zaten kaybolmaktadır.

Video Müzik klipler, toplumun farklı kesimlerinde bütün yaşlara hitap etmektedir. Günümüzde etkisini belirleyemese de bilinçaltı(Subliminal) denilen mesajların ve bunların tekniklerinin gelişmelerine bağlı olarak mesajları üretenler, hedef kitleyi subliminal mesajlar vasıtasıyla, istenilen hedeflere yönlendirmeyi amaçlamaktadırlar(Arsoy, 2017: 50). Bu mesajların iletiminde medya kuruluşları her yayını kullandığı gibi, video müzik kanallarındaki yayınları da kullanmaktadırlar. Bunu yanı sıra şarkıcıları ön plana çıkarmak için hazırlanmış olan bu kliplerin birçoğunda erotizmi kullanarak, yayının gündemde kalmasını sağlayıp reklamını yapmaya çalışmaktadırlar(Yurga, 2002: 94).

Günümüzde medyada sunulan müzikler, müziği oluşturan 3 ana ögesi olan ses(melodi), söz ve ritim açısından incelendiğinde Türk Müziği kültürünün özelliklerini taşımadığı görülmektedir. Geleneksel Türk Halk Müziğinde ve Geleneksel Türk Sanat Müziğinde söz unsuru çok önemlidir. Hatta halk müziği kültürümüzde söz o kadar önemli bir öğedir ki, eşlik ve melodi yapısı hep ikinci planda kalmıştır. Yazılan eserlerin sözleri, edebiyat kurallarına bağlı, derin manalara sahip ve hem insani hem de kültürel öğeleri içerisinde barındıran bir yapıya sahiptir.

TRT’nin kuruluş yıllarında kendi müzik kültürümüzün ürünleri yayımlanmakta idi. Yıllar geçtikçe toplumsal iletişim ve küreselleşen dünyanın bir getirisi olarak, farklı kültürler birbirinden etkilenerek kültürel alış veriş sağlanmış, buna bağlı olarak ta müzik kültürümüz yavaş yavaş diğer müzik kültürlerine benzemeye başlamıştı. Melodi yapısı, kullanılan ritimler, kullanılan enstrümanlar ve bunun gibi birçok unsur artık bizim müzik kültürümüzde yerini almıştı. Burada popüler kültür olarak adlandırılan akımın etkisi çok büyüktür. Popüler kültür, yaklaşık 1960’larda değişime uğramış, popüler müziği doğurmuş ve kısa zaman içerisinde tüm dünyaya yayılmıştı (Aydar, 2014: 801). Böylece ülkemizde oluşan müzik kültüründe de artık popüler yapının özelliklerini görmek mümkündür.

19. yy sonlarında başlayan sosyal ve kültürel değişim, Cumhuriyet sonrası da devam etmiş, günümüzde ivmesini arttırmıştır. Batılılaşma olarak adlandırılan bu değişim ve farklılaşmalar elbette ki kültürel eğelere de yansımıştır. Artık yeni alışkanlıklar ve yeni tutumlar ortaya çıkmaya başlamıştı. Yaşanan hızlı değişim süreci sebebi ile Türk Toplumunu, özünden kopmamakla birlikte yeni kültürel ve sanatsal yapılara yönelmekte ve sürekli bir gelişim göstermekte idi(Kurtuldu, 2007: 516).

Ortaya çıktığı günden beri hızla yayılan ve sosyolojik olarak insanların hızlı tüketim psikolojisinin etkisinden destek alan, beslenen bu müzik kültürünün yayılmasında günümüz kitle iletişim araçlarının desteği çok olmuştur. Medya artık insanların neyi sevip sevmeyeceğini belirleyebilecek bir hale gelmiş, öne sürülen kişi, şarkı veya kendi platformlarındaki bir ürünü kısa sürede insanlara benimsetebilecek bir güç kazanmıştır. Hedef kitle istese de istemese de kısa sürede sürekli tekrarlar ile bu tüketim araçlarını artık onların hayatına dâhil etmeyi başarmaktadır. Başlangıçta toplumsal yapının bir unsuru ve toplumun belirli ihtiyaçlarını gideren araçlar olarak ortaya çıkan medya, ilerleyen yıllarda güçleri nedeniyle değişik amaçlarla kullanılmaya başlanmıştır(Cereci ve Özdemir, 2015: 6). Popüler kültür ürünlerinden olan müzik videoları, gençleri hedef almakta ve onların tüketim ürünlerinde, duygusal dünyalarına kadar hayatları üzerinde olumsuz oluşturmaktadır. Bu videoların mesajlarına bakıldığında çoğu zaman şiddet, saldırganlık öğeleri içerirken, toplumdaki cinsiyet algısı da yeniden üretilmektedir. Hatta daha da ileri gidilerek, intihar olgusu dahi tanımlanarak müzik videolarında işlenebilmektedir(Ersöz, 2002: 55).

Kitle iletişim araçları tarafından günümüzde insanlara sunulan popüler müzik kültüründe pop müziği, rock, jazz, bluez, rock and roll gibi birçok başlık altındaki çalışmalar sunulmaktadır. Bu yapıtların melodik özelliklerine bakıldığında genel itibari ile 4-5 ses arasında dolaşan, ton olarak ta minör ve majör dizilerde yazılan eserler olduğu görülmektedir. Oysa geleneksel halk müziğimizin ve sanat müziğimizin eserleri incelendiğinde 1-1,5 oktav içerisinde bulunan ve birçok makamda yazılmış eserler olduğu görülmektedir. Ayrıca yazılan ve icra edilen eserlerde sekvens motifler çok fazla kullanılmıştır(Bir müzik pasajının simetrik

olarak aşağı veya yukarı doğru hareketi). Yine günümüz müzik kültürünün yaygın olarak bilinen şarkılarına bakıldığında ritim özellikleri bakımından genelde 2/4 ve 4/4'lük eserler vardır. Sözleri ise genel anlamda sloganlaşan sözlerden oluşmuş, 7-8 heceli, tutum ve değerlerden ziyade sakıncalı sözleri de içerisinde bulunduran kelimelerden oluşmaktadır. Ayrıca beste açısından üretim yapılamamasından dolayı eserler hep 1 dörtlük olarak yazılmakta, aynı dörtlük iki kere tekrar edilmekte, okunmaktadır. Bazen de yeni eserler yazılmadığı için güncel yorum denerek eski halk müziği ve sanat müziği eserleri seslendirilmeye çalışılmaktadır. Bu eserler yorumlanırken makamsal olarak batı müziği dizilerinde ve otantik birçok özelliğinden uzak bir şekilde yorumlanmaktadır.

Eski türkü ve şarkıların yeni formlarda yorumlanması, pop müziğin müzik kültürümüze dahil olup, enstrümanlarının kullanılması ile birlikte ortaya çıkmıştır. Bu çalışmaları ülkemizde Cem Karaca, Barış Manço, Özdemir Erdoğan gibi birçok ünlü seslendirmişti. Halk tarafından çok sevilse de, müzik kültürümüzde önemli yerleri olsa da bu sanatçılarımız da eserleri batı normunda yorumlamışlardır. Türkülerin sib² si ve sanat müziğinin si 1 koma bemolü olan seghah perdesini genellikle natürel olarak seslendirmişlerdir. Bu da o eserlerin gelecek nesillere minör veya majör bir eser olarak ulaşmasına neden olmuştur. Günümüzde, rahmetli aşık Veysel'e ait olan "*Uzun ince bir yaldayım*" isimli eser hep natürel dizi ile minör tonda okunmaktadır. Bunun gibi daha birçok eser vardır.

Diğer ülkelerde olduğu gibi ülkemizde de müzik içerikli yarışmalar yapılmaktadır. Ülke genelinde müzikle uğraşan birçok kişi bu platformlarda kendilerini gösterip, yeteneklerini sergilemek istemektedir. Bu programlar, yetenekli olan insanların seçilmesi, müzik kültürümüzün gelişmesi için sahaya dahil edilmesi adına faydalı olan programlardır. Ülkemizde yanlış eğitim politikalarından dolayı keşfedilemeden kaybolan birçok yetenekli insanlar vardır. Keşfedildiğinde belki bir Mozart kadar performans sergileyebilecek olan insanlar olsa da keşfedilemediği için hayatını çok farklı işlerde ve mesleklerde geçirmektedirler. İşte bu müzik yarışmaları da bu anlamda önemlidir. Fakat bahsi geçen programların amacı iyi olsa da içerik ve ürün anlamında bazı sorunlar bulunmaktadır. Katılan insanların neredeyse tamamı ya pop müziği eserleri ya da yabancı sözlü eserler seslendirmektedir. Değerlendirme yapma amacı ile oluşturulan jüriler bile pop müziği sanatçılarıdır.

Popüler kültürün hayatımızın her yerinde olduğunu görmek mümkündür. Alışveriş merkezleri, büyük marketler gibi zamanımızın bir kısmını geçirdiğimiz yerlerde yine bu tür şarkılar seçilmektedir. Bir de günlük hayatımızda ulaşım araçları ile işe veya bir yere giderken aracın radyosundan dinlenen müzikler de yine medya organları tarafından hit 10, top 20 gibi isimlendirilmiş listelerdeki şarkılardır. Bu şarkılar da güncel popüler müzik içerisinden belirlenmektedir. Hiçbir zaman halk müziği veya sanat müziği eserleri arasından en çok dinlenen, tercih edilen eserler listesi yapıp bu radyolarda yayımlanmamaktadır. Burada elbette radyolar birer ticari kuruluş olduğu için meselede arz talep ilişkisini ön planda tutmakta ve hızlı tüketilen ürünü sunmakta, hızlı kazandıran bir politikayı uygulamaktadırlar. Araçlarda radyo tercih edilmemesi durumunda da cd çalardan veya taşıyıcı belleklerden özel olarak belirlenen müzikler tercih edilebilmektedir.

Radyolarda ve televizyonlarda yayın yapan müzik kanallarının birçoğu popüler müzik yayınları yapmaktadır. Çok az bir kısmı sadece Geleneksel Türk halk müziği ve sanat müziği yayınlarına zaman ayırmaktadır. TRT Kurumu kurulduğu günden beri yaptığı yayınlarda daha dikkatli ve otantik yaklaşımı ile kültürel öğeleri korumaya çalışmış bir kurumdur. İlk yıllarda yapmış oldukları yayınlarda ozanlar ile yapılan müzik programları ve sonrasında Yurttan Sesler korusu yayınları ile yurdun dört bir yanından halk müziğinin emsalsiz eserlerini icra eden bir topluluk meydana getirilmişti. O yıllarda Orhan Gencebay'a dahi tahammülü olmayan TRT, çok seçici bir yayın politikası gütmekteydi. Fakat ilerleyen yıllarda popüler kültürün tüm dünyadaki etkisini göstermesi ile birlikte TRT de yavaş yavaş değişmeye başlamıştı. 1980'li yıllarda Türkiye'de halk müziği ve sanat müziğinden sonra Türk Hafif Müziği diye bir tür doğmuştu. TRT Kurumu bu tür müzik yapan sanatçılara ekranlarda ve radyolarında yer vermekteydi. 2000'li yıllardan sonra tamamen değişen yapısı ve yayın politikası ile tüm müzik türlerine kapısını açmıştı. Şimdilerde TRT Kurumu yine Halk müziği ve sanat müziği yayınlarına devam etmektedir. Fakat diğer müzik kanallarına direnen TRT, yayınlarını biraz daha yumuşatarak bu programlarda pop müziği eserlerine yer vermektedir.

Günümüzde medyada dinletilen veya izletilen şarkılar, Türk müziği kültürünün ürünleri değildir. Güncel formlara sokulmaya çalışılan, sözde Halk müziği kültüründen Özgün Müzik; Sanat müziğinden ise Fantezi müzik denen türler ortaya çıkmıştır. Tür olarak halk müziğinin ve sanat müziğinin özelliklerini taşıdığı düşünülse de aralarında büyük farklar vardır. Toplum tarafından sevilse de kendi müzik kültürümüzü yansıtan çalışmalar değildir. Hatta Türk müziği kültürüne kısmen zarar verdiği bile söylenebilir.

4. SONUÇ ve ÖNERİLER

Toplumların hayatta kalabilmesi, varlıklarını devam ettirebilmesi için geçmişlerini bilmeleri, ona kıymet vermeleri ve geleceklerini de teminat altına almalarına bağlıdır. Kültürümüz bizi biz yapan değerlerdir. Bu değerlerin toplumun çoğunluğu tarafından değerli kılınması, yaşatılması geleceğin teminatı anlamın gelmektedir. Fakat zaman, mekan ve şartlar bu gidişatın yönünü ve hızını değiştirebilmektedir.

Geçmişimize yani tarihimize ait olup, icra edilen, çalınan ve söylenen bütün müziksel unsurlar Türk müziği kültürünü; günümüzdeki mevcut müziksel öğeler de günümüz müzik kültürümüzü ifade eder. Müziğin bileşenleri olan ses, söz ve ritim kendi içlerinde belirli kullanım biçimlerine ve amaçlara sahiptir. Seslendirildiği toplum içerisinde önemli sayılan tutum ve değerlere göre şekillenmekte, bazen de kendisi bu unsurları şekillendirmektedir. Ülkemizde de durum bu şekilde olmuştur. Önceleri toplumu anlatan ozanların ürünlerini halkın yaşadığı olaylar ve hikâyeler oluştururken, şimdilerde halkın yaşamını, giyimini, hareketlerini ve tercihlerini belirleyen şarkılar gündeme gelmektedir. Bu yönlendirmelerin olumlu ve doğru bir şekilde olması durumunda sorun olmayacağı gibi olumsuz bir gelişme olması halinde de sıkıntılara sebep olacağı aşîkârdır.

Günümüzde eğitim kurumlarında müzik öğretimi derslerinde verilen müzik eğitiminde, Türk müziği kültürünü oluşturacak ve geleceğe taşıyacak nitelikte olmadığı düşünülmektedir. Bu programlarda Tampere ses sistemine sahip olan okul çalgıları(blok flüt, melodika) ile türküler seslendirilmeye çalışılmaktadır. Lisans düzeyindeki eğitim kurumlarımızın müzik öğretmeni yetiştiren bölümlerinin müfredatları içerisindeki derslerin birçoğu batı müziği ve seçilen bireysel çalgıların da çoğu yine batı müziği sazlarıdır. Ses eğitimi, koro gibi derslerde öğretilen eserler de müzik kültürümüze ait makamsal özellikleri taşıyacak şekilde değil de batı normundaki majör veya minör diziler şeklinde konulmaktadır. Bu etkenlerde olduğu gibi tenefüs zillerinin yabancı müziklerden seçilmesi de Türk müziği kültürünün oluşmasında engeller teşkil etmektedir.

Hayatımızın bir parçası haline gelen kitle iletişim araçları, sahip olduğumuz veya olmayı hayal ettiğimiz şeyleri belirlemeye çalışan, bundan da tek gayesi para kazanmak olan kuruluşlardır. Bu amaçları, yaptıkları yayınlara yansımakta, toplumsal yapıyı da etkilemektedir. Yapılan müzikler için hazırlanan klipler de sosyal ve toplumsal yapıyı olumsuz etkilemektedir. Şarkıların söz unsurlarındaki değerlerden uzak ifadeler, manasını kaybetmiş slogan niteliği taşıyan deyimler bu şarkıların kıymetini ortaya koymaktadır. Ritim yapılarının 2/4 ve 4/4 lük kalıplarda olması sadece eğlence amaçlı oyunlar ve danslara yönelik, tatil konseptinde yapılmış aparatif eserler olduğunu ortaya koymaktadır.

Türk müziği kültürü, dünya toplumlarının sahip olduğu müzik kültürlerinin çoğundan daha zengin bir yapıya ve daha geniş bir ses sistemine sahiptir. Köklü tarihine bağlı olarak müzik kültürü içerisinde de yoğun bir birikim sağlanmış, bu kültür içerisinde birçok eser üretilmiştir. Günümüzde bu müzik kültürünün eğitim kurumlarında öğretilmesi, öğrencilere kazandırılması adına atılacak adımlarda, Türk müziği kültürünün ağır olduğu düşüncesi öne sürülmektedir. Aslında zor ve ağır olan tarafı müzik kültürümüzün teorisi veya icrasından ziyade, günlük hayat içerisinde olmayan, arşiv raflarındaki bir müzik kültürünü öğretmeye çalışmaktır. Oysa yaşam içerisinde duyduğumuz ve söylediğimiz müzik ürünleri Türk halk müziği veya Türk sanat müziği eserleri olsa durum bu şekilde olmayacaktır.

Günümüz müzik kültürünün özünü kaybedip yozlaştığı gerçeğine yenik düşmektense, buna karşılık olarak bazı önlemlerin alınması gerekmektedir. İlk önce eğitim kurumlarındaki müzik öğretimi ders içeriklerine Türk müziği kültürünü kazandıracak şarkıların ve bunları seslendirebileceğimiz enstrümanların konması gerekir. İyi ve doğru bir müzik eğitim ile sadece kültürel aktarım sağlanmış olmaz, aynı zamanda kaliteyi tercih eden iyi bir dinleyici kitlesi de yetiştirilmiş olacaktır.

Müzik kültürümüzün bizim değerlerimizi ve müzikal unsurlarımızı taşıması için ülke yönetiminin medyada, iletişim araçlarında ve bunun gibi yayın yapan tüm platformlarda belirli önlemler alınması gerekir. Alınacak önlemlerden ilki kaset, cd, klip vs. üretilen tüm müzik ürünleri, oluşturulacak olan bir komisyon (müzikal kalite ve değer, tutum açısından inceleme yapacak) tarafından incelenmelidir. Bu kurul tarafından onay almayan hiçbir ürün hangi yayın kurumu veya kuruluşu olursa olsun, yayına konulmamalıdır. Şu da var ki ülke yönetiminin, bazı uygulamalar ile ilgili kararları alması demokrasi politikası, Avrupa birliğine uyum süreci ile ilgili sıkıntıları ve tereddütleri ortaya çıkarmaktadır. Fakat Türk müziği kültürü için bu oluşumlara karşı önlemler şarttır. Geçmişin getirdiklerini bugün yaşatamaz isek bulunduğumuz vatanın yarınlarını kendi ellerimizle yok etmeye başlamışız demektir.

KAYNAKÇA

- Akarsu, S. (2014). “Türk Müziği’nin Eşik Perdesi “Segâh” ve Günümüz Popüler Müziği” Doğu Dünyasında Geleneksel Türk Müzik Kültürü Sempozyumu, 09-11 Haziran 2014, Kafkas Üniversitesi, 74-84, Kars.
- Arısoy, M. B. (2017). “Video Kliplerde Kullanılan Subliminal Mesajlar ve Renk Etkisi” Akademik Sanat Dergisi, 1(3): 50-67.
- Aydar, D. (2014) “Popüler Kültür ve Müzik Üzerine” Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 7(33): 800-807.
- Budak, O. A. (2000). Türk Müziğinin Kökeni-Gelişimi, Kültür Bakanlığı, Ankara.
- Cerçi, S. & Özdemir, H. (2015). “Medyanın Toplumsal Gelişimi: Medya Toplulukları” International Journal of Social Science, 33(1): 1-10.
- Çimen, A. (2015). Kısa Dünya Tarihi, Timaş Yayınları, İstanbul.
- Ersöz, A. (2002). “Popüler Kültür Ürünlerinden Müzik Videolarının Gençler Üzerindeki Olumsuz Etkileri”, Aile ve Toplum Dergisi, 5(2): 1-8.
- Görgülü, D. (2015). Geleneksel Türk Müziği Tarihi, MEB, Ankara.
- Kılıç, I. (2017). “Müzik Öğretmenliği Eğitimi Sürecinin Lisansüstü Tezlerdeki Görünümü” Journal Of Social And Humanities Sciences Research, 4(4): 504-513.
- Kurtuldu, M. K. (2007). “Türk Toplum Yapısı ve Geleneksel Müzik Türleri Etkileşimi” Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi, 10-15 Eylül 2007, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, 503-519, Ankara.
- Yurga, C. (2002). “Özel Televizyon Kanallarımızın Yayınlarının Müziğe Etkisi” 21. Yy Başında Türkiye’de Müzik Sempozyumu, 15-16 Mart 2002, Sevda-Cenap And Müzik Vakfı, 91-97, Ankara.